

DOI: 10.15276/ETR.01.2025.2
DOI: 10.5281/zenodo.14969121
UDC: 336.226.1
JEL: M21

ОСОБЛИВОСТІ ПОЛІТИКИ ФОРМУВАННЯ І ВИКОРИСТАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА НА ЗАСАДАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

PECULIARITIES OF THE POLICY OF FORMATION AND USE OF THE COMPANY'S PROFIT ON THE BASIS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Olha S. Brahina, PhD in Economics, Associate Professor
Odesa Polytechnic National University, Odesa, Ukraine
ORCID: 0000-0002-2050-552X
Email: braginaos@ukr.net

Yevhenii A. Kichuk
Odesa Polytechnic National University, Odesa, Ukraine
Email: kichuk.8894981@stud.op.edu.ua

Received 17.10.2024

Брагіна О.С., Кічук Є.А. Особливості політики формування і використання прибутку підприємства на засадах сталого розвитку. Науково-методична стаття.

В статті авторами досліджено завдання політики формування і розподілу прибутку підприємства, розроблено ключові принципи формування і розподілу прибутку на засадах сталого розвитку, визначено чинники формування прибутку підприємства, представлено схему формування чистого прибутку підприємства та здійснено класифікації видів прибутку. Особливе місце в процесі дослідження займає формування загальної схеми розподілу чистого прибутку підприємства. Вагоме значення мають сформовані в роботі схеми формування та розподілу прибутку на засадах сталого розвитку. В роботі здійснено розробку процесу оцінки ефективності формування і використання прибутку підприємства та формування методики розрахунку прибутку відповідно до видової класифікації.

Ключові слова: прибуток, підприємництво, політика, формування, використання, сталий розвиток

Brahina O.S., Kichuk Ye.A. Peculiarities of the Policy of Formation and Use of the Company's Profit on the Basis of Sustainable Development. Scientific and methodical article.

In the article, the authors researched the task of the company's profit formation and distribution policy, developed the key principles of profit formation and distribution on the basis of sustainable development, determined the factors of the company's profit formation, presented the scheme of the formation of the company's net profit, and classified the types of profit. A special place in the research process is occupied by the formation of the general scheme of distribution of the net profit of the enterprise. The schemes of profit formation and distribution based on the principles of sustainable development are of great importance. In the work, the development of the process of evaluating the efficiency of the formation and use of the company's profit and the formation of the method of calculating the profit according to the species classification was carried out.

Keywords: profit, entrepreneurship, politics, formation, use, sustainable development

На сьогоднішній день прибуток виступає найважливішим показником результативності діяльності підприємства, а отримання якомога більшого його розміру є основною метою. Прибуток забезпечує фінансові ресурси для реінвестування у розвиток підприємства, зокрема для модернізації обладнання, впровадження нових технологій, розширення виробництва та диверсифікації продукції. Високий прибуток робить підприємство привабливим для інвесторів, що може забезпечити додаткові фінансові ресурси для його розвитку. Завдяки прибутку підприємство може інвестувати в маркетинг, дослідження та розробки, що сприяє підвищенню його конкурентоспроможності на ринку.

Прибуток також має певний соціальний аспект, оскільки дозволяє підприємству забезпечувати своїх працівників високою заробітною платою, покращувати умови праці та забезпечувати соціальні програми, що підвищує лояльність і мотивацію співробітників. Прибуток є ключовим показником ефективності діяльності підприємства, який відображає успішність його операцій і здатність генерувати дохід, що перевищує витрати.

Формування та розподіл прибутку відповідно до концепції сталого розвитку передбачає інтеграцію економічних, соціальних та екологічних аспектів у процес прийняття рішень бізнесом. Це вимагає балансування між фінансовою вигодою, відповідальністю перед суспільством та мінімізацією негативного впливу на довкілля.

Актуальність досліджуваних в статті особливостей політики формування і використання прибутку підприємства на засадах сталого розвитку обумовили вибір теми дослідження, її мету та зміст.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Особливості політики формування і використання прибутку підприємства досліджували такі

вчені, як Алексеєнко Л.М., Бланк І.О., Бойчик І.М., Брігхем Є.Ф., Вороніна В.Л., Безугла С.С., Гавриш А.О., Кириченко А.І., Непочатенко О.О., Олексієнко В.М., Поддєрьогін А.М., Покропивний С.Ф., Фролова Л.В., Шваб Л.І. та інші.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми

Незважаючи на достатній рівень вивченості питання особливостей політики формування і використання прибутку підприємства на засадах сталого розвитку і досі лишається актуальним і потребує подальшого дослідження.

Метою статті є дослідження особливостей політики формування і використання прибутку підприємства на засадах сталого розвитку.

Основними завданнями статті виступають:

- виявлення завдань політики формування і розподілу прибутку підприємства;
- розробка ключових принципів формування і розподілу прибутку в контексті сталого розвитку;
- визначення чинників формування прибутку підприємства;
- дослідження схеми формування чистого прибутку підприємства;
- виявлення ключових аспектів формування прибутку на засадах сталого розвитку;
- здійснення класифікації видів прибутку;
- формування загальної схеми розподілу чистого прибутку підприємства;
- виявлення ключових аспектів розподілу прибутку на засадах сталого розвитку;
- розробка процесу оцінки ефективності формування і використання прибутку підприємства;
- формування методики розрахунку прибутку відповідно до видової класифікації.

Виклад основного матеріалу дослідження

Політика формування і використання прибутку підприємства є ключовим елементом стратегічного управління підприємством. Вона забезпечує орієнтацію на досягнення фінансових цілей, підвищення ефективності використання ресурсів і стабільне зростання прибутковості. Ефективна політика формування і використання прибутку враховує ринкові умови, конкурентне середовище, внутрішні можливості підприємства та зміни у зовнішньому середовищі.

Політика формування і розподілу прибутку підприємства включає систему заходів, спрямованих на забезпечення стабільного та зростаючого прибутку, що є ключовим чинником успішного функціонування та розвитку підприємства. Ця політика визначає принципи, методи та інструменти управління доходами і витратами підприємства.

Основні завдання політики формування і розподілу прибутку підприємства:

- забезпечення оптимальної пропорційності між рівнем прибутку і припустимим рівнем ризику;
- забезпечення постійного зростання ринкової вартості підприємства;

- забезпечення виплати необхідного рівня доходу на інвестований капітал власникам підприємства;
- забезпечення формування достатнього обсягу фінансових ресурсів за рахунок прибутку відповідно до завдань розвитку підприємства;
- забезпечення високої якості прибутку;
- забезпечення максимізації розміру прибутку, що відповідає ресурсному потенціалу підприємства і ринковій кон'юктурі [1].

Формування та розподіл прибутку відповідно до концепції сталого розвитку передбачає інтеграцію економічних, соціальних та екологічних аспектів у процес прийняття рішень бізнесом. Це вимагає балансування між фінансовою вигодою, відповідальністю перед суспільством та мінімізацією негативного впливу на довкілля.

Ключовими принципами формування і розподілу прибутку в контексті сталого розвитку є:

1. Трьохкомпонентний підхід (Triple Bottom Line): Прибуток розглядається в трьох вимірах – фінансовому, екологічному та соціальному, щоб забезпечити стійкий розвиток бізнесу.

2. Довгострокова перспектива: Компанії націлені на довгострокові вигоди, а не на короткострокове максимізування прибутку.

3. Прозорість та відповідальність: Бізнес зобов'язаний бути прозорим щодо своїх прибутків, соціальних та екологічних впливів, звітуючи перед зацікавленими сторонами (акціонери, суспільство, уряд).

Отже, сталий розвиток впливає на стратегічні рішення бізнесу стосовно того, як формувати і розподіляти прибуток, забезпечуючи при цьому стійкість і баланс інтересів як для акціонерів, так і для суспільства та навколишнього середовища.

Формування прибутку підприємства є складним процесом, що включає управління доходами і витратами, а також впровадження ефективних стратегій для забезпечення фінансової стабільності та зростання. Чинники формування прибутку підприємства представлені таким чином:

- кількість проданих товарів;
- розмір встановленої націнки;
- цінова політика;
- обсяг діяльності;
- валові витрати;
- склад капіталу;
- фондоозброєність працівників;
- чисельність працівників;
- податкомісткість;
- витрати, що фінансуються з прибутку;
- оборотність оборотних активів [2].

«Прибуток відображає результати діяльності підприємства і знаходиться під впливом багатьох різних чинників. На формування прибутку мають вплив форма власності підприємства, сфера його діяльності підприємства, конкурентне середовище, галузева приналежність, фінансово-господарська діяльність підприємства та фінансові результати його діяльності» [3]. Схема формування прибутку відображена на рисунку 1.

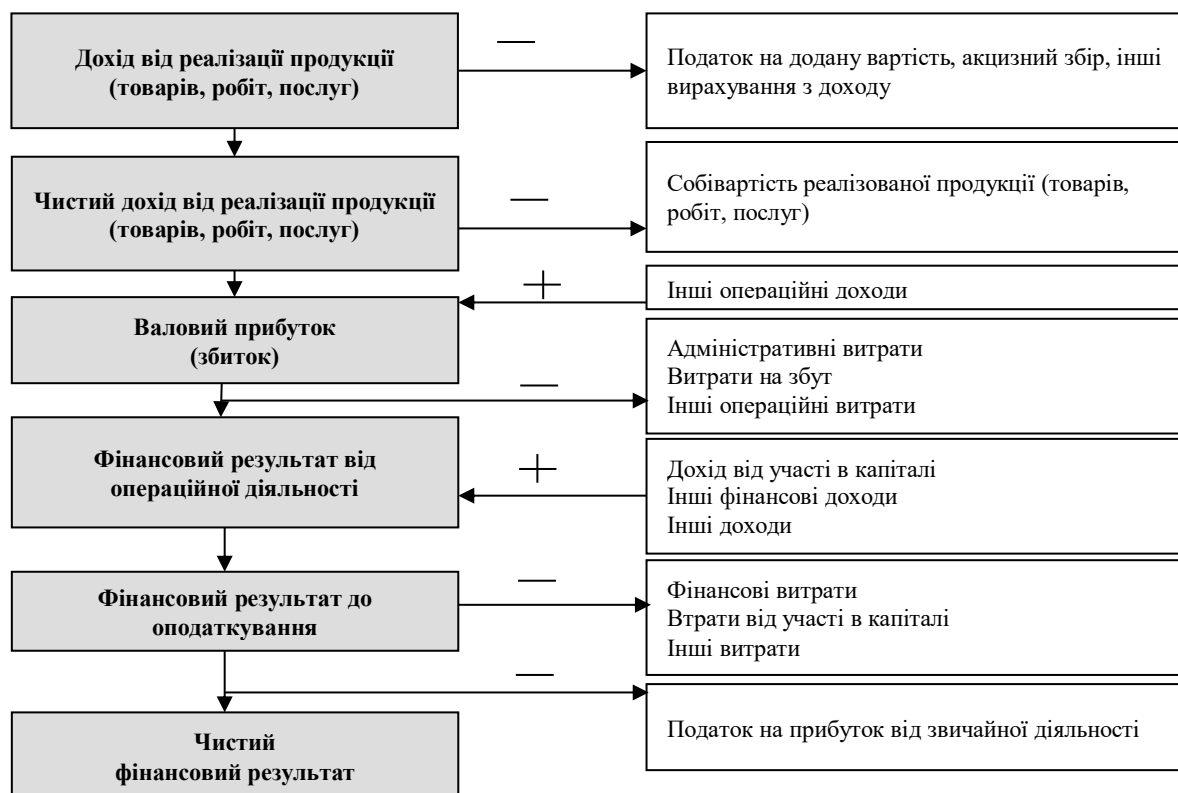

Рисунок 1. Схема формування чистого прибутку підприємства
Джерело: складено авторами за матеріалами [4]

Відповідно до наведеної схеми формування чистого прибутку підприємства, основну частину фінансово-економічного результату підприємства одержують від операційної діяльності, де формуються змінні і постійні витрати, чистий дохід, валові і операційні прибутки (збитки). Витрати, пов'язані з операційною діяльністю виробничого підприємства, що не включаються до собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), поділяються на: адміністративні витрати; витрати на збут; інші операційні витрати [4].

Дохід, що формується власником підприємства на вкладений ним капітал, визначається приростом балансової вартості внесків за рахунок величини реінвестованого прибутку, сумою виплачених дивідендів, і зростанням курсової вартості власного капіталу на основі успішності діяльності підприємства на ринку [4].

Ключові аспекти формування прибутку в контексті сталого розвитку можна представити наступним чином:

1. Економічна ефективність: Базується на досягненні фінансової стабільності, однак акцент робиться на довгостроковій перспективі, а не лише на короткостроковому прибутку.

2. Екологічна відповідальність: Прибуток формується з урахуванням мінімізації шкоди для довкілля (використання ресурсів, енергоефективність, скорочення викидів та відходів).

3. Соціальна відповідальність: Бізнес бере до уваги вплив на суспільство, включаючи справед-

ливу оплату праці, створення робочих місць, інвестування в громади, де він працює.

В залежності від формування розрізняють наступні види прибутку.

1. «Валовий (балансовий) прибуток – це різниця між доходом від реалізації продукції (товарів, послуг) і собівартістю реалізованої продукції (товарів, послуг). Він показує, наскільки успішно підприємство реалізує свою основну діяльність, не враховуючи операційні, фінансові та інші витрати.

Валовий (балансовий) прибуток є одним із ключових фінансових показників, що характеризують ефективність діяльності підприємства. Він показує загальний фінансовий результат до врахування витрат на ведення бізнесу.

2. Операційний прибуток – це різниця між валовим прибутком і операційними витратами, які включають витрати на ведення основної діяльності, адміністративні витрати, витрати на маркетинг, амортизацію та інші.

Операційний прибуток є одним із ключових показників, що використовуються для оцінки фінансової ефективності підприємства. Він показує результат основної операційної діяльності підприємства, виключаючи доходи та витрати, пов'язані з фінансовою та інвестиційною діяльністю.

3. Прибуток від звичайної діяльності – це різниця між операційним прибутком і фінансовими витратами та доходами, а також іншими звичайними доходами і витратами, що не пов'язані з основною діяльністю підприємства.

Прибуток від звичайної діяльності є важливим фінансовим показником, який відображає фінансовий результат підприємства від його основної діяльності після врахування всіх операційних доходів і витрат, а також інших звичайних доходів і витрат. Цей показник дозволяє оцінити ефективність основної діяльності підприємства без врахування надзвичайних подій та податкових зобов'язань.

4. Чистий прибуток – це сума, що залишається у підприємства після врахування всіх витрат, включаючи операційні витрати, фінансові витрати, податки та інші зобов'язання з доходів, отриманих від його діяльності.

Чистий прибуток є одним із найважливіших фінансових показників, що відображають остаточний фінансовий результат діяльності підприємства після врахування всіх доходів, витрат, податків і інших зобов'язань. Він показує, скільки грошей залишається у підприємства після виконання всіх фінансових зобов'язань, і є ключовим показником для оцінки фінансової стійкості та ефективності бізнесу.

Варто відмітити, що «чистий прибуток підприємства використовується у двох напрямках:

- фонд нагромадження (реінвестований прибуток) – створення резервного фонду, фонду розвитку виробництва, інвестиційної потреби».
- фонд споживання – виплати власникам, акціонерам, матеріальні заохочення персоналу за результатами роботи, вирішення соціальних проблем» [4].

Зазначимо, що «розподіл прибутку - процес спрямування прибутку до бюджету за статтями кошторису використання прибутку на підприємстві. Законодавчо розподіл прибутку регулюється в тій його частині, яка надходить до бюджетів різних рівнів у вигляді податків та інших обов'язкових платежів» [4].

Варто відмітити, що «принципи розподілу прибутку можна сформулювати таким чином:

- прибуток, отриманий підприємством в результаті підприємницької діяльності, розподіляється між державою і підприємством як господарюючим суб'єктом;
 - прибуток для держави надходить до відповідних бюджетів у вигляді податків і зборів, ставки яких не можуть бути довільно змінені. Склад і ставки податків, порядок їх нарахування та внесків до бюджету встановлюються законодавчо;
 - величина чистого прибутку підприємства не повинна знижувати його зацікавленості в зростанні обсягу виробництва і поліпшення результатів підприємницької діяльності;
 - чистий прибуток спрямовується на накопичення, що забезпечує його подальший розвиток, і на споживання. Світова практика показує, що оптимальним вважається співвідношення коштів між прибутком, що капіталізується і прибутком, що споживається як 2:1» [4-6].
- Загальна схема розподілу чистого прибутку підприємства представлена на рисунку 2.

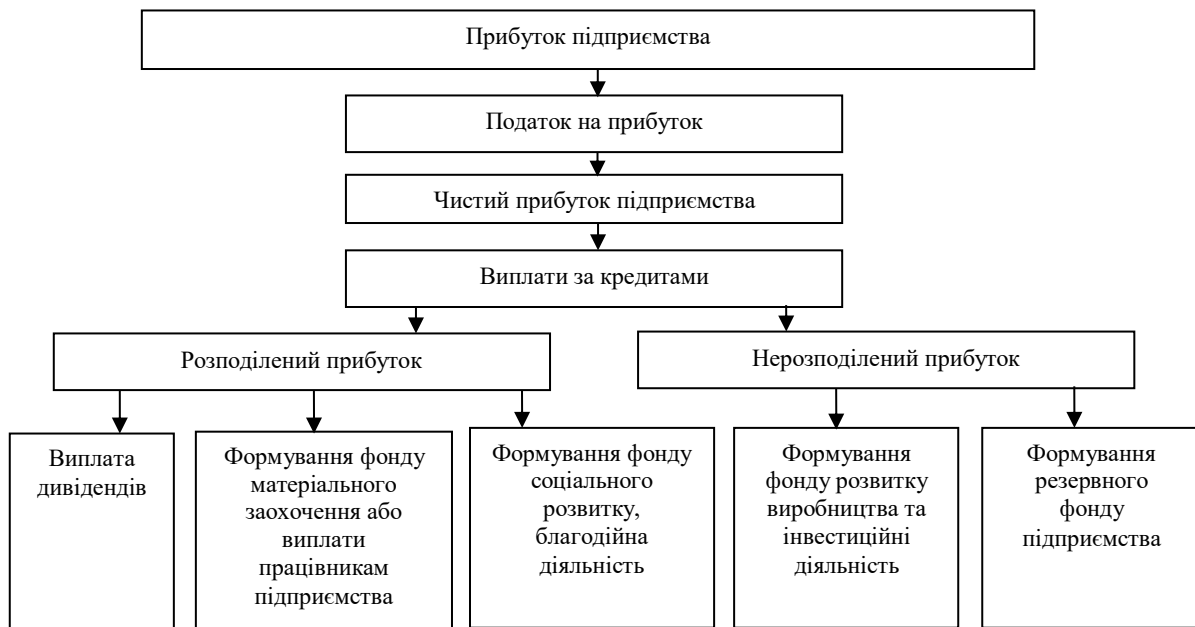

Рисунок 2. Загальна схема розподілу чистого прибутку підприємства

Джерело: складено авторами за матеріалами [4]

Розподіл прибутку є складовою та невід'ємною частиною загальної системи розподільних відносин підприємств. Загалом розподіл прибутку можна розглядати в трьох напрямках: між державою, власниками підприємства і самим підприємством.

Зазначимо, що «взаємовідносини підприємства і держави з приводу прибутку будуються на основі оподаткування прибутку. Розподіл балансового (валового) прибутку між державою і підприємством є першим етапом його розподілу» [7].

Розподіл прибутку підприємства – це процес визначення напрямків використання чистого прибутку, отриманого в результаті його господарської діяльності. Цей процес ґрунтується на принципах законності, економічної доцільності та відповідності цілям розвитку підприємства.

Етапи розподілу прибутку:

- розподіл загального прибутку, що передбачає визначення податкової бази та сплати податку на прибуток, відрахування інших обов'язкових платежів;
- розподіл чистого прибутку, що включає виплату дивідендів та розподіл дивідендів пропорційно часткам власності;
- накопичення та реінвестування, що включає відрахування частини чистого прибутку для фінансування розвитку підприємства, оновлення основних фондів, впровадження нових технологій тощо;
- споживання, що передбачає використання частини чистого прибутку для виплати винагороди працівникам, фінансування соціальних програм тощо.

Можна стверджувати, що «метою створення фонду споживання є фінансування соціальних потреб та матеріальне заохочення робітників: виплата премій, не пов'язаних з виробничими показниками, надання матеріальної допомоги, оплата путівок, лікування та ін. Витрати з цього фонду носять безповоротний характер» [8].

В свою чергу, «розподіл прибутку, що залишився у розпорядженні підприємства, регламентується внутрішніми документами підприємства. Деякі аспекти розподільного процесу фіксуються в уставі підприємства. На підприємстві можуть створюватися фонд нагромадження, фонд споживання, фонд соціального розвитку та ін. У випадку, коли фонди не створюються, складаються кошториси витрат на розвиток підприємства, соціальні потреби працівників, матеріальне заохочення, благодійні

цілі» [9]. За умови «якщо прибуток не витрачається на споживання, то він залишається на підприємстві як нерозподілений прибуток минулих років і збільшує розмір власного капіталу підприємства. Наявність нерозподіленого прибутку збільшує фінансову стабільність підприємства, свідчить про наявність джерела для майбутнього розвитку» [10].

Розглядаючи розподіл прибутку в контексті сталого розвитку, можна виділити ключові аспекти:

1. Реінвестування в сталий розвиток: Частина прибутку може бути спрямована на фінансування екологічних ініціатив, інновацій у галузі зеленої енергетики чи покращення умов праці для співробітників.

2. Дивіденди для акціонерів: Виплата дивідендів з урахуванням того, що сталий розвиток є важливим для довгострокової стабільності компанії.

3. Інвестиції в соціальні проекти: Частина прибутку може бути спрямована на підтримку локальних громад, соціальних проектів або благодійності.

4. Фонд розвитку бізнесу: Окрім звичайних операційних витрат, прибуток може бути реінвестовано в розвиток нових екологічно та соціально відповідальних продуктів або послуг.

Оцінка ефективності формування та використання прибутку є ключовою для підприємств усіх форм власності та умов господарювання. Прибуток є головною метою та рушійною силою діяльності підприємства. Це вимагає розробки методики для оцінки ефективності формування та використання прибутку підприємства. Така методика повинна відповідати визначеній меті та включати відповідні інструменти. Інформаційною основою при оцінці ефективності формування і використання прибутку, а також аналізі прибутковості діяльності підприємства слугують наступні джерела інформації: форма №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан) та форма №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)».

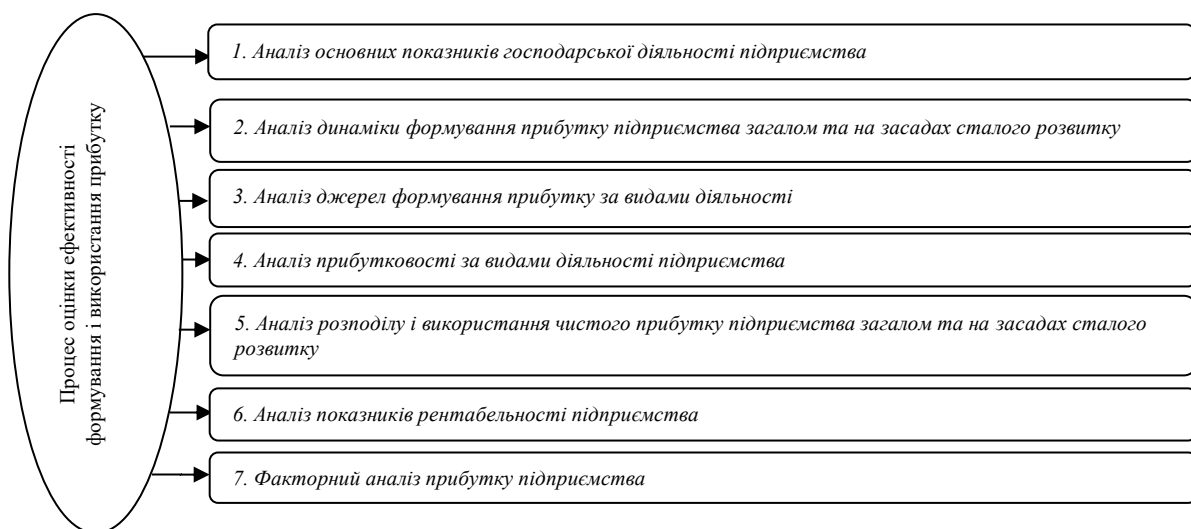

Рисунок 3. Процес оцінки ефективності формування і використання прибутку підприємства на засадах сталого розвитку

Джерело: власна розробка авторів

Оцінку ефективності формування і використання прибутку підприємства в контексті сталого розвитку доцільно проводити за сімома етапами. Отже, процес оцінки ефективності формування і використання прибутку підприємства представлено на рис. 3.

Представлений семиетапний процес проведення оцінки ефективності формування і використання прибутку підприємства (рис. 3) дозволить максимально повно не тільки проаналізувати ефективність управління прибутком, але і оцінити вплив можливих факторів на його ефективність.

Розглянемо більш детально кожний етап процесу оцінки ефективності формування і використання прибутку підприємства:

1. Аналіз основних показників господарської діяльності підприємства представляє собою оцінку різноманітних аспектів функціонування підприємства, від фінансових результатів до рівня продуктивності та ефективності управління. Основні показники включають такі аспекти, як валовий та чистий прибуток, оборотність активів, рентабельність капіталу, та інші. Аналіз цих показників дає уявлення про загальний стан підприємства, виявити сильні і слабкі сторони в його діяльності, а також допомагає керівництву приймати обґрунтовані рішення щодо стратегічного напрямку розвитку підприємства та удосконалення його фінансової діяльності.

2. Аналіз динаміки формування прибутку підприємства полягає в оцінці змін цього фінансового показника протягом двох років. Це включає в себе дослідження тенденцій у зміні валового та чистого прибутку, прибутку до оподаткування та інших фінансових показників підприємства двох років. Аналіз динаміки формування прибутку дозволяє виявити зміни у фінансовій діяльності підприємства, з'ясувати причини цих змін та прийняти відповідні управлінські рішення. Такий аналіз є важливим для оцінки фінансової стабільності та прибутковості підприємства на ринку. На цьому при формуванні прибутку підприємства важливо враховувати принципи сталого розвитку.

3. Аналіз джерел формування прибутку за видами діяльності передбачає розгляд доходів, що надходять від різних сфер підприємницької діяльності та витрат, понесених за цими видами діяльності. Цей аналіз дозволяє з'ясувати, з яких конкретних напрямів діяльності отримується основна частина прибутку. Наприклад, якщо підприємство займається декількома видами продукції або послуг, аналіз джерел формування прибутку може показати, який саме продукт або послуга приносить найбільший прибуток і є найбільш прибутковим сегментом бізнесу. Це допомагає приймати стратегічні рішення щодо розвитку підприємства, вдосконалення асортименту продукції чи послуг, а також оптимізації виробничих процесів і ресурсів для максимізації прибутковості.

Відповідно до П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» виділяють наступні види діяльності підприємства: звичайна діяльність, основна діяльність, операційна діяльність, інвестиційна діяльність, фінансова діяльність. Аналогічно до видів діяльності класифікується дохід, витрати та фінансовий результат підприємства [11].

4. Аналіз прибутковості за видами діяльності підприємства включає в себе оцінку того, як кожен конкретний вид діяльності сприяє прибутковості підприємства в цілому. Це означає дослідження прибутку, отриманого від кожного виду продукції або послуг, та порівняння їх ефективності.

Аналіз прибутковості варто здійснювати за видами діяльності підприємства, а саме основною, іншою операційною, інвестиційною, фінансовою, іншою, звичайною, надзвичайною діяльністю.

5. Аналіз розподілу і використання чистого прибутку підприємства є важливим етапом у фінансовому управлінні та стратегічному плануванні. Цей процес включає в себе оцінку того, яким чином отриманий чистий прибуток розподіляється та використовується підприємством для досягнення стратегічних цілей та задоволення різноманітних потреб.

До основних напрямків розподілу відносять такі: на виплату дивідендів, у фонд накопичення, у фонд споживання, в резервний фонд.

На цьому при розподілі прибутку підприємства важливо враховувати принципи сталого розвитку.

6. Аналіз показників рентабельності підприємства є важливим етапом у процесі оцінки ефективності формування і використання прибутку підприємства. Цей аналіз дозволяє оцінити здатність підприємства генерувати прибуток від своєї діяльності та ефективно використовувати свої ресурси. Основні показники рентабельності включають: рентабельність виробництва, рентабельність продажів, рентабельність капіталу, рентабельність власного і позикового капіталу, рентабельність активів, рентабельність основних фондів та рентабельність оборотних активів.

Прибуток підприємства виступає абсолютним показником, а рентабельність натомість є відносним, отже саме показник рентабельності може дати більш глибокі результати щодо ефективності підприємницької діяльності.

7. Факторний аналіз прибутку підприємства включає вивчення різних чинників, які впливають на генерацію прибутку та його зміну з часом. Основною метою факторного аналізу прибутку підприємства є обґрунтування резервів підвищення ефективності його формування.

Виділяють такі методики факторного аналізу, які доцільно використовувати для оцінки впливу факторів на прибуток підприємства [12]:

— метод ланцюгових підстановок є одним з основних способів факторного аналізу, який дозволяє визначити вплив окремих факторів на зміну результативного показника. Цей метод полягає у послідовній заміні фактичних значень факторів на планові (або базові) значення для

- того, щоб визначити внесок кожного фактору у загальну зміну показника.
- метод абсолютних різниць є методом факторного аналізу, який дозволяє визначити вплив кожного фактору на зміну результативного показника шляхом порівняння абсолютних змін значень факторів. Цей метод простий у застосуванні і не потребує побудови проміжних підстановок, як у методі ланцюгових підстановок.
 - метод відносних різниць – це метод факторного аналізу, який дозволяє визначити вплив кожного фактору на зміну результативного показника шляхом порівняння відносних змін значень факторів. Цей метод подібний до методу абсолютних різниць, але використовує відносні (у відсотках) зміни для визначення впливу кожного фактору.
 - індексний метод – це метод, який дозволяє визначити вплив окремих факторів на зміну результативного показника за допомогою індексів. Цей метод є зручним для порівняння та аналізу змін у відносному вираженні, особливо у випадках, коли показники мають різну розмірність.
 - використання інтегрального методу факторного аналізу забезпечує комплексну оцінку сукупного впливу всіх факторів одночасно, що дозволяє більш глибоко аналізувати зміни в результативному показнику.
 - метод пропорційного ділення дозволяє розподілити загальну зміну результативного показника між окремими факторами пропорційно до їхнього впливу. Цей метод корисний для оцінки внеску кожного фактору в загальну зміну результативного показника.
 - метод часткової участі передбачає, що вплив кожного фактору на результативний показник розраховується пропорційно його частці у відхиленні за цим показником, тобто розподіл зміни результативного показника між факторами проводиться за правилами пропорційного розподілу.
 - логарифмічний метод факторного аналізу з черговістю факторів в моделі та має процедуру з мінімальними розрахунками».

Таблиця 1. Методика розрахунку прибутку відповідно до видової класифікації

Ознака класифікації	Вид прибутку	Методика розрахунку
1. Вид діяльності	Прибуток від реалізації	$Pr = VD - PDV - Az - BV$ де VD – валовий дохід; PDV – податок на добавлену вартість; Az – акцизний збір; BV – валові витрати.
	Прибуток від інших видів діяльності	$Pi = VDi - PDVi - Azi - BVi$
	Прибуток від позареалізаційних операцій	$Pp = VDi - BVp - Pv + PD$ де PD – позареалізаційні доходи; Pv – позареалізаційні витрати.
2. Порядок визначення	Чистий прибуток	$ЧП = Pr + Pi + Pp - Податки$
	Оподаткований прибуток	$По = Бп +/- ТМУ - А$ де ТМУ – коригування товаро-матеріальних цінностей; А – амортизаційні відрахування.
3. Методика оцінки	Номинальний прибуток	$Пном = Бп$
	Реальний прибуток	$Преал = Пном / Іцін$
	Бухгалтерський прибуток	$Пбух = Бп$
4. Мета визначення	Економічний прибуток	1. $ЕП = Бп - Вал.мож.$ 2. $ЕП = Бп - П \times ІК$ де Вал.мож. – витрати альтернативних можливостей; П – рентабельність середньо-статистичного підприємства; ІК – інвестований капітал.
5. Розмір прибутку	Мінімальний прибуток	$Пмін = K \times MPP / (100 - Sp)$ де MPP – мінімальний рівень рентабельності; Sp – ставка податків з прибутку.
	Цільовий або максимальний прибуток	П-мах; якщо $ГД = ГВ \Rightarrow VD(T) / T = BVzm / T$ де ГД – граничні доходи; ГВ – граничні витрати.
6. Порядок відшкодування витрат підприємства	Маржинальний прибуток	$Пм = VD - BVzm$ де BVzm – змінні валові витрати.

Джерело: складено авторами за матеріалами [4]

Оцінка ефективності формування і використання прибутку підприємства ґрунтується на визначенні основних показників прибутку. Методика визначення прибутку відповідно до видової класифікації представлена в таблиці 1.

Використання представленої методики (табл. 1) дасть можливість визначити прибуток підприємства відповідно до видів, що виділяються на підприємстві.

Висновки

Прибуток є такою категорією, що найбільш повно характеризує фінансові можливості підприємства і узагальнює фінансові результати його господарської діяльності. Прибуток є основ-

ним показником, який відображає фінансові результати діяльності підприємства, мету його діяльності.

Прибуток підприємства – це фінансовий результат діяльності підприємства, що характеризується перевищенням доходів над витратами за певний період. Прибуток є одним із основних показників ефективності діяльності підприємства та визначає його фінансовий стан і можливості для розвитку.

Сталий розвиток впливає на стратегічні рішення бізнесу стосовно того, як формувати і розподіляти прибуток, забезпечуючи при цьому стійкість і баланс інтересів як для акціонерів, так і для суспільства та навколишнього середовища.

Abstract

Profit is the most important indicator of the company's activity, and getting it as much as possible is the main goal. The profit provides financial resources for reinvestment in the development of the enterprise, in particular for modernization of equipment, introduction of new technologies, expansion of production and diversification of products. A high profit makes the enterprise attractive to investors who can provide additional financial resources for its development. Thanks to the profit, the company can invest in marketing, research and development, which helps to increase its competitiveness in the market.

The formation and distribution of profits in accordance with the concept of sustainable development involves the integration of economic, social and environmental aspects into the business decision-making process. This requires a balance between financial benefit, social responsibility and minimizing the negative impact on the environment.

The purpose of the article is to study the peculiarities of the policy of formation and use of the company's profit on the basis of sustainable development.

During the research, a set of methods was used, in particular, methods of system analysis and scientific abstraction, synthesis and generalization, methods of graphic analysis.

In the article, the authors researched the task of the company's profit formation and distribution policy, developed the key principles of profit formation and distribution on the basis of sustainable development, determined the factors of the company's profit formation, presented the scheme of the formation of the company's net profit, and classified the types of profit. A special place in the research process is occupied by the formation of the general scheme of distribution of the net profit of the enterprise. The schemes of profit formation and distribution based on the principles of sustainable development are of great importance. In the work, the development of the process of evaluating the efficiency of the formation and use of the company's profit and the formation of the method of calculating the profit according to the type classification was carried out.

Список літератури:

1. Майборода О.Є., Сукрушева Г.О., Куліш Є.В. Теоретична сутність категорії «прибуток підприємства». Економіка та управління підприємствами. Мукачівський державний університет. С. 310-313.
2. Сташук О.В., Шептицька Л.Р. та Крижанівський С.О. Особливості формування прибутку на підприємстві. Інфраструктура ринку. Гроші, фінанси і кредит. Випуск 49. 2020. С. 291-296.
3. Болтянська Л.О., Андрєєва Л.О., Лисак О.І. Економіка підприємства: навч. посіб. для студентів ВНЗ. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 667 с.
4. Економіка підприємництва: підручник / за ред. д.е.н., проф. Л.В. Фролової. Одеса: Бондаренко М.О., 2020. 708 с.
5. Тулай О., Тріпак М. Прибуток підприємства: теоретико-прагматичні аспекти. Фінанси суб'єктів господарювання. Світ фінансів. Випуск 4. 2010. С.138-149.
6. Лихолат С.М., Маделик П.Р. Економічна сутність прибутку підприємства. Збірник науково-технічних праць. Науковий вісник. Випуск 16.2. 2006. С. 186-190.
7. Бандурака О.М., Коробов Н.Л., Орлов П.І., Петрова К.Л. Фінансова діяльність підприємств: Підручник. К.: Либідь, 2003. 296 с.
8. Єщенко І.С., Палкім Ю.І. Сучасна економіка: Навч. посіб. К.: Вища шк., 2005. 327 с.
9. Минх Є.В., Ференц І. Д. Економічний аналіз: Навч. посібник. Львів: Армія України, 2000. 240 с.
10. Василик О.Д. Державні фінанси України: Навч. посібник. Київ: Вища шк., 2006. 326 с.

11. Поддєрьогін А.М. Фінансовий менеджмент: підручник / кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А.М. Поддєрьогін. Київ: КНЕУ, 2005. 536 с.
12. Фролова Л.В., Кравченко О.С. Тренінг з економіки підприємства: навчально-методичний посібник. К.: Кондор-Видавництво, 2013. 154 с.
13. Кузьміна О.С. Концептуальні основи управління прибутком підприємства на засадах сталого розвитку. Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова. 2016. Т. 21. Вип. 9(51). С. 85-90.

References:

1. Maiboroda, O.E., Sukrusheva, G.O., & Kulish, E.V. The theoretical essence of the category "enterprise profit". Economics and enterprise management. Mukachevo State University. P. 310-313 [in Ukrainian].
2. Stashchuk, O.V., Sheptytska, L.R., & Kryzhanivskiy, S.O. (2020) Features of profit formation at the enterprise. Market infrastructure. Money, finance and credit. Issue 49. P. 291-296 [in Ukrainian].
3. Boltianska, L.O., Andreeva, L.O., & Lysak, O.I. (2015) Enterprise economics: education. manual for university students. Kherson: OLDI-PLUS, 667 p. [in Ukrainian].
4. Frolova, L.V. (2020) Economics of Entrepreneurship: a textbook. Odessa: Bondarenko MO. 154 p. [in Ukrainian].
5. Tulai, O., & Tripak, M. (2010) Profit of the enterprise: theoretical and pragmatic aspects. Finances of business entities. The world of finance. Issue 4. P.138-149 [in Ukrainian].
6. Lyholat, S.M., & Madelyk, P.R. (2006) The economic essence of the enterprise's profit. Collection of scientific and technical works. Scientific Bulletin. Release 16.2. pp. 186-190 [in Ukrainian].
7. Banduraka, O.M., Korobov, N.L., Orlov, P.I., & Petrova, K.L. (2003) Financial activity of enterprises: Textbook. K.: Lybid, 296 p. [in Ukrainian].
8. Yeshchenko, I.S., & Palkim, Yu.I. (2005) Modern economy: Education. manual K. Higher education, 327 p. [in Ukrainian].
9. Mykh, E.V., & Ferenc, I.D. (2000) Economic analysis: Education. manual. Lviv: Army of Ukraine, 240 p. [in Ukrainian].
10. Vasylyk, O.D. (2006) State Finances of Ukraine: Education. manual. Kyiv: Higher School, 326 p. [in Ukrainian].
11. Podderyogin, A.M. (2005) Financial management: textbook / ker. number author and science ed. Prof. A.M. Podderyogin. Kyiv: KNEU, 536 p. [in Ukrainian].
12. Frolova, L.V., & Kravchenko, O.S. (2013) Training in enterprise economics: a textbook. K.: Condor Publishing House [in Ukrainian].
13. Kuzmina, O.S. (2016) Conceptual foundations of enterprise profit management on the basis of sustainable development. Bulletin of I.I. Mechnikov ONU. T. 21. Issue 9(51). P. 85-90 [in Ukrainian].

Посилання на статтю:

Брагіна О.С. Особливості політики формування і використання прибутку підприємства на засадах сталого розвитку / О.С. Брагіна, Є.А. Кічук // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2025. – № 1 (77). – С. 14-22. – Режим доступу: <https://economics.net.ua/files/archive/2025/No1/14.pdf>. DOI: 10.15276/ETR.01.2025.2. DOI: 10.5281/zenodo.14969121.

Reference a Journal Article:

Brahina O.S. Peculiarities of the Policy of Formation and Use of the Company's Profit on the Basis of Sustainable Development / O.S. Brahina, Ye.A. Kichuk // Economics: time realities. Scientific journal. – 2025. – № 1 (77). – P. 14-22. – Retrieved from: <https://economics.net.ua/files/archive/2025/No1/14.pdf>. DOI: 10.15276/ETR.01.2025.2. DOI: 10.5281/zenodo.14969121.

